

Anthony De Mello

**JEZELF
VERANDEREN?
HOEFT NIET!**

De eenvoudige weg naar een verlicht leven

© 2021 The Center for Spiritual Exchange
© 2026 Nederlandse vertaling, uitgeverij Samsara, Amsterdam
Oorspronkelijke titel *Stop Fixing Yourself: Wake Up, All Is Well*
Voor het eerst verschenen bij Beyond Words Publishing
Vertaald uit het Engels door Maggy Wishaupt
Vormgeving binnenwerk: Erik Thé, erikthedesign.com
Omslagontwerp: Marion Vrijburg

ISBN 9789493394674
NUR 730

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd zonder de
uitdrukkelijke en schriftelijke toestemming van uitgeverij
Samsara, Amsterdam.
www.samsarabooks.com

Inhoud

NOOT VAN DE REDACTEUR	9
VOORWOORD	13
INLEIDING	15
Tijdens het lezen van dit boek	15
De parabel van de sannyasin	17
DEEL EEN: NU IS HET MOMENT	21
De goddelijke vlam van ontevredenheid	23
Zoek in jezelf	25
Stop met jezelf te willen veranderen	27
Alles is goed	29
Neem een nieuwe houding aan	30
Je bent geprogrammeerd om ongelukkig te zijn	31
Je hebt geleerd jezelf het hoofd op hol te brengen	34
Je bent besmet met gehechtheden	36
Waarom je bang en bezorgd bent	39
Het enige wat je hoeft te doen	40
Onware overtuigingen	42
De symfonie van het leven	45
Geprogrammeerd om de programmering niet in twijfel te trekken	47
Het koninkrijk der vreugde	50
Rijden met je voet op de rem	52
Het contrast tussen wereldse gevoelens en gevoelens van de ziel	54
Zelfverbetering: een treurige geschiedenis	56

<i>Het verhaal van de filosoof</i>	58
<i>bij een rivier, meditatie</i>	59
DEEL TWEE: GELUK DEEL TWEE	63
Wat is geluk?	65
De ironie van geluk	66
Zie het lijden	67
Wat moet je doen om geluk te vinden?	69
<i>Het verhaal van de zakenman</i>	71
<i>de geheime meditatie</i>	72
DEEL DRIE: DE GENADE DIE BEWUSTZIJN HEET	75
Bewustzijn, bewustzijn, bewustzijn	77
Kijken, observeren, begrijpen	80
Bewust van wat?	81
Wat ik bedoel met bewustzijn	83
Kom thuis bij jezelf	85
Als je niet bewust bent, ben je kwetsbaar	86
Vier waarheden	87
Vier stappen	90
Het is je roeping om bewust te zijn	93
Kun je gelukkig zijn als je in een depressie zit?	95
Twee bronnen voor verandering	97
Acceptatie en perspectief	99
De lakmoesproef	101
Nog een test	102
Niets anders zal er nog toe doen	103
Een parabel om over na te denken	104
<i>Het verhaal van de soefi</i>	106
<i>verlichting, een meditatie</i>	107

DEEL VIER: WIE BEN IK?	111
De parabel van de leeuw	113
Wat ben ik?	114
Wie leeft er in mij?	115
‘Ik’ observeert ‘mij’	116
Wat het ‘ik’ <i>niet</i> is	117
Je bent geen etiket	119
Je bent ook geen concept	121
Eigenwaarde	123
Onze verloren onschuld	124
Mystici en kinderen	126
Alleen je weg gaan	128
Een koning, een koningin	130
<i>Het verhaal van de boerderij</i>	131
<i>jezelf blootstellen, meditatie</i>	132
DEEL VIJF: HET KONINKRIJK DER LIEFDE	135
Wat is liefde?	137
Alles of niets	138
Wat liefde belemmert	140
Ware liefde?	142
Een ritje in de achtbaan	143
De mooiste daad van liefde	144
Wat de wereld zal redden	147
Wat is helder denken?	149
Liefdadigheid	151
Een liefdevolle wereld scheppen	153
Uw verlosser is nabij	156
<i>Het verhaal van een gelovige</i>	159
<i>de bron, meditatie</i>	161

DEEL ZES: ENHEID MET GOD	163
Een vinger wijzend naar de maan	165
Je mystieke hart	166
De rijkdom van stilte	168
Ademen als een vorm van gebed	171
Stilte	172
<i>Het verhaal van de chassied</i>	175
<i>een aanraking van god, meditatie</i>	177
DEEL ZEVEN: LIJDEN EN GROEI	179
Als je lijdt, ben je in slaap	181
Pijnlijke ervaringen leiden tot groei	182
De positieve kant van lijden	183
<i>Het verhaal van de goeroe</i>	185
<i>de dageraad, meditatie</i>	186
CONCLUSIE	189
Dit kan ik je verzekeren	189
DANKBETUIGING	193

NOOT VAN DE REDACTEUR

Jaren geleden liep ik tegen het werk van Anthony (Tony) De Mello aan, en daar heb ik enorm veel baat bij gehad. Het verdiepte een bepaalde manier van zijn bij mij, maar — zoals zovelen — paste ik het slechts sporadisch toe. Op een gegeven moment werd ik, zoals het lot blijkbaar wilde, gevraagd door het De Mello Spirituality Center om me bij hen aan te sluiten en mee te werken aan hun doelstelling: een nog grotere verspreiding van Tony's werk in de wereld. Dit gaf mij de kans om grondig in Tony's spirituele filosofie en aanpak te duiken en de kracht ervan te begrijpen die onze ogen kan openen voor een diepe waarheid: namelijk dat *alles goed is*. Ook al is het overal een puinhoop, *alles is goed*. Aangezien dit zo is, volgt daaruit dat we allemaal oké zijn, met werkelijk niets in onszelf dat aangepakt of veranderd dient te worden. We zijn geen probleem dat opgelost dient te worden. Als er al een probleem is, dan is het dat we dit nog niet begrepen hebben. Met als gevolg dat we voortdurend bezorgd, onzeker, angstig, rancuneus en agressief zijn. Kortom, we lijden, terwijl — zoals Tony beweert — overal om ons heen het goddelijke voor het grijpen ligt, wat ons leven zinvol, mooi en rijk zou kunnen maken, als we het maar zouden zien. Dan zou alles waar we mee worstelen vanzelf veranderen. Dat is de genade waar Tony naar verwijst, en genade is waar het in deze verzameling teksten om draait. Wat Tony voor de wereld heeft gedaan, is laten zien

hoe eenvoudig deze ontdekking is. Je hoeft je alleen maar diepgaand bewust te zijn van wat er in je omgaat, totdat bewustzijn je — en daar kun je op rekenen — wakker zal maken voor de waarheid.

Wat Tony bij mij deed, was me laten inzien hoe onze maatschappij de mens programmeert om zijn eigen geluk te ondergraven en zichzelf daar de schuld van te geven. Ja, ook ik werd — zoals zovelen — volgens het algemeen aanvaarde idee dat, als ik maar hard genoeg werkte, ik succes zou krijgen, en dan vanzelf gelukkig zou worden. Dus volgde ik dit voorschrift op. Ik werkte hard om vooruit te komen. Rond de tijd dat ik op Tony's werk stuitte, drong het tot me door dat dit niet de manier was waarop je gelukkig wordt. Integendeel, door voortdurend ergens naar op zoek te zijn zonder het ooit te vinden, wordt geluk juist verhinderd. Toen ik voor het eerst een boek van Tony willekeurig opensloeg, viel mijn oog ironisch genoeg op een pagina waarop hij dit aan de orde stelde.

Wat moet je doen om jezelf te veranderen?

Tony's antwoord op deze vraag deed me versteld staan.

Hij zei dat je niets hoeft te doen: simpelweg waakzaam en wakker zijn is genoeg. Bewustzijn, zei hij, maakt de weg vrij voor verandering. Hij beweerde dat door eenvoudigweg bewust te zijn, alles wat onwaar en ziekelijk in je is, wegvalt en je ogen open zullen gaan voor het goddelijke dat je omringt. Plotseling ga je zien dat alles *inderdaad* goed is; dat je nu al gelukkig bent en het altijd bent geweest; dat je nu al in

vrede bent en het altijd al was, maar dat je het gewoon niet wist.

En op dat moment wordt het leven prachtig, zegt hij. Het enige wat we hoeven te doen, is ons bewust te zijn van onze reacties—zowel positief als negatief—en *genade* het werk laten doen, totdat we in staat zijn om te ervaren waar we voor geboren zijn. Doe dat, zegt Tony, en je zult de grootste ontdekking van je leven doen.

Schoonheid en geluk zijn wat ieder mens wil, dus deed ik opnieuw mijn best om bewuster te worden, zoals Tony beschreef. Twee weken lang observeerde ik mijn gedachten, gevoelens en overtuigingen en hoe die mijn reacties op mensen en gebeurtenissen (die meestal stressvol waren) uitlokten, en zo mijn kijk op de wereld vervormden. En op een mooie dag ervoer ik die wonderbaarlijke ontdekking waar Tony naar verwees. Ik ontdekte dat ik op dat moment alles had wat nodig was om gelukkig te zijn. De enige reden waarom ik überhaupt ongelukkig of ontevreden was geweest, was omdat ik me altijd had gericht op wat ik niet had. Tot die ontdekking kwam ik in New York op Grand Central Station, tijdens het spitsuur. Ik was te laat en had mijn trein gemist. Ik was boos op mezelf, maar slaagde er niettemin in om terug te gaan naar mijn bewustzijn. Terwijl ik daar in de menigte stond, observeerde ik de angst die me vreselijk op de zenuwen werkte; ik werd woedend en veroordeelde mezelf, gevoelens die zich omzetten in projecties, op zoek naar iemand anders om de schuld te geven. Maar toen ik mijn reactie liet zijn zoals die was, terwijl het me duidelijk werd dat die reactie in mij zat

en geen werkelijkheid was, me niet langer veroordeelde omdat ik mezelf had veroordeeld, ging ze geleidelijk over. Plotsklaps was ik me bewust van de pracht van Grand Central Station en werd ik verblind door het immense menselijke drama dat zich overal om me heen afspeelde. Er ontwaakte iets wonderbaarlijks in me, en ik voelde liefde voor elke persoon in die menigte. Het was alsof er een sluier was opgelicht die de schoonheid en de vreugde onthulde die er altijd al waren, klaar voor het oprapen. Bewustwording had me bevrijd.

Dat is de vrijheid waar Anthony De Mello op wijst. Meer dan ooit heeft onze wereld die nodig, en in dit boek zul je de weg ernaartoe vinden.

— Don Joseph Goewey
Directeur De Mello Spirituality Center

VOORWOORD

Er is een verhaal van Tony De Mello dat de perfecte inleiding vormt voor dit boek:

Een leerling vraagt aan de meester: 'Wat is belangrijker, meditatie of actie?'

'Geen van beide,' zegt de meester. 'Zien is wat belangrijk is.'

'Maar we zien toch de hele tijd?' werpt de leerling tegen.

'Zie dat de gouden ketting die je zo graag wilt hebben, al om je nek hangt. Zie dat die slangen waarvan je vreest dat ze in je enkels gaan bijten, alleen maar onschuldige stukjes touw zijn. Zie wat er werkelijk is.'

Als je dit verhaal tijdens het lezen van dit boek door je hoofd laat gaan, zul je in staat zijn om te stoppen met *jezelf te willen veranderen*. Door de verhalen, vertelsels en meditaties in elk hoofdstuk zul je moeiteloos en vanzelf tot momenten van bewustzijn komen. Net zoals een vlam een stuk plastic tot stof doet vergaan, zullen deze momenten jouw onware, ziekelijke programmering zachtjes oplossen.

Mijn leven is veranderd is de zin die we het vaakst horen van mensen die de *magie* van De Mello hebben ontdekt. Ook al is alles om je heen een puinhoop, met jou gaat alles goed. Je hoeft nergens anders naartoe. Nu, op dit moment, ontstaat geluk helemaal vanzelf.

Zo is het ook met dit boek. Laat het simpelweg tot je spreken, meer hoeft je niet te doen.

— Desmond Towey,
De Mello Spirituality Center

INLEIDING

Tijdens het lezen van dit boek

Spiritualiteit betekent wakker worden. Sommigen worden wakker geschud door de harde werkelijkheid van het leven. We lijden zo veel dat we vanzelf wakker worden. Andere mensen blijven keer op keer hun hoofd stoten. Ze blijven maar slaapwandelen. Ze worden nooit wakker. Tragisch genoeg komt het nooit bij hen op dat er misschien een andere manier is. Het komt nooit bij hen op dat er misschien een betere manier is. Maar als je nog niet genoeg klappen hebt gehad en nog niet genoeg hebt geleden, dan is er toch nog een andere manier: *luisteren*. Ik bedoel niet dat je het eens moet zijn met wat ik beweet. Dat is geen luisteren. Het maakt niet uit of je het ermee eens bent of niet, want eens of oneens zijn heeft te maken met woorden, met opvattingen en theorieën. Dat heeft niets te maken met waarheid. Waarheid kan nooit in woorden worden uitgedrukt. Waarheid wordt plotseling ingezien, als gevolg van een bepaalde houding. Je kunt het dus oneens met me zijn en toch de waarheid zien. Maar je moet ervoor open willen staan, bereid zijn om iets nieuws te ontdekken. Dat is belangrijk — niet of je het eens of oneens met me bent. Het meeste van wat ik hier te berde breng, zijn uiteindelijk theorieën. Geen enkele theorie dekt de werkelijkheid volledig. Ik kan je niet vertellen wat waarheid is, maar wel wat waarheid in de weg zit. Dat kan

ik beschrijven. Waarheid kan ik niet beschrijven. Dat kan niemand. Het enige wat ik kan doen, is je een beschrijving geven van je onwaarheden, zodat je ze kunt loslaten. Het enige wat ik voor je kan doen, is je overtuigingen en het geloofssysteem dat je ongelukkig maakt, aan de kaak stellen. Je helpen om af te leren. Dat is waar het bij spiritualiteit om draait: afleren, bijna alles afleren wat je is geleerd. En bereid te zijn om af te leren, om te luisteren.

Vraag jezelf tijdens het lezen van dit boek af: ‘Luister ik, zoals de meeste mensen, om te kunnen bevestigen wat ik al denk?’ Observeer je reacties terwijl je leest. Wellicht zul je behoorlijk schrikken, verontwaardigd of geschokt zijn, geïrriteerd, boos of gefrustreerd. Of misschien zeg je wel: ‘Geweldig!’ Luister je dan om bevestigd te krijgen wat je al denkt? Of luister je om iets nieuws te ontdekken? Dat is belangrijk. Voor mensen die in slaap zijn, kan dat lastig zijn. Jezus bracht goed nieuws, en toch moesten ze hem niet. Niet omdat het slecht nieuws was, maar omdat het nieuw was. We hebben een hekel aan alles wat nieuw is, en hoe eerder we dit onder ogen zien, hoe beter. We willen niks nieuws, vooral niet als het ons van streek maakt, vooral niet als het verandering met zich meebrengt. En al helemaal niet als het betekent dat we ‘Ik had het bij het verkeerde eind’ moeten zeggen.

Ik herinner me een ontmoeting met een 87-jarige jezuïet tijdens een van mijn workshops. ‘Ik had u zestig jaar geleden moeten horen,’ zei hij. ‘Ik zal u wat vertellen: mijn hele leven lang heb ik het bij het verkeerde eind gehad.’ Mijn God, ik wist niet wat ik hoorde!

Dat, beste lezer, is *geloof*! Openstaan voor de waarheid, wat de gevolgen ook mogen zijn, ongeacht waar ze je naartoe leidt en ook al weet je niet waar dat je uiteindelijk zal brengen. Dat is geloof — geen overtuiging —, maar geloof. Je overtuigingen geven veel zekerheid, maar geloof betekent onzekerheid. Je weet het gewoon niet. Je bent bereid om het te volgen en je staat open, wijd open! Je bent bereid om te luisteren. En let wel, open zijn betekent niet dat je goedgegelovig bent. Het betekent niet dat je alles wat de spreker zegt zomaar slikt. O nee. Je moet alles wat ik zeg in twijfel trekken. Maar trek het in twijfel vanuit een open instelling, niet vanuit een soort koppigheid. En trek alles in twijfel. Denk aan die mooie woorden van de Boeddha toen hij sprak: ‘Monniken en geleerden moeten mijn woorden niet uit respect accepteren, maar ze analyseren zoals een goudsmid goud analyseert — door te snijden, te schrapen, te wrijven, te smelten.’ Als je dat doet, luister je. Je hebt weer een belangrijke stap gezet op weg naar verlichting.

De parabel van de sannyasin

Soms kan een simpel verhaal meer zeggen dan een hele dag op retraite zijn. Dat komt doordat verhalen ons diep vanbinnen kunnen raken. Ik wil je een van mijn favoriete verhalen vertellen — een verhaal dat me diep heeft geraakt. Het heeft te maken met waar geluk.

Het gaat over een dorpeling in India die toevallig een sannyasin tegenkomt. Een sannyasin is een

rondtrekkende bedelmonnik die, nadat hij verlichting heeft bereikt, heeft ingezien dat de hele wereld zijn thuis is en de hemel het dak boven zijn hoofd. Hij weet dat God zijn Vader is, dat die voor hem zorgt, en daarom trekt hij van plaats naar plaats zoals jij en ik van de ene kamer naar de andere lopen.

‘Ik kan het niet geloven!’ riep de dorpeling tegen de sannyasin uit toen hij diens pad kruiste.

‘Wat kun je niet geloven?’ vroeg de sannyasin.

‘Ik heb vannacht over u gedroomd,’ antwoordde de dorpeling. ‘Ik droomde dat Visjnoe tegen me zei: “Morgenochtend zul je, als je weg bent uit het dorp, een rondtrekkende sannyasin tegenkomen.” En hier bent u nu.’

‘Wat heeft Visjnoe nog meer gezegd?’ vroeg de sannyasin.

‘Hij zei dat u een kostbare steen bezit en dat, als u die aan mij zou geven, ik de rijkste man van de wereld kon worden,’ antwoordde de dorpeling. ‘Dus... hebt u inderdaad zo’n steen?’

De sannyasin begon in zijn rugzak te rommelen en haalde even later een voorwerp tevoorschijn.

‘Is dit de steen die je in je droom hebt gezien?’ vroeg hij, terwijl hij hem aan de dorpeling overhandigde.

De dorpeling kon zijn ogen niet geloven. Het was dezelfde steen, een diamant zo groot als zijn vuist. Heel voorzichtig hield hij hem in beide handen vast.

‘Mag ik deze steen hebben?’ vroeg hij.

‘Natuurlijk,’ zei de sannyasin. ‘Hier heb je hem. Ik heb hem gevonden in het bos, je mag hem houden.’

De dorpeling nam de steen mee en ging even buiten het dorp onder een boom zitten. Hij hield de diamant dicht tegen zijn hart en voelde zich overgelukkig.

Welnu, dit is het soort vreugde dat de meeste mensen voelen wanneer ze iets krijgen wat ze dolgraag wilden hebben. Heb jij je ooit weleens afgevraagd hoelang dat soort vreugde duurt? Toen je het meisje kreeg waar je zo naar verlangde? De jongen die je zo graag wilde? Die auto, dat diploma? Toen je de beste van de klas werd? Toen je je droombaan kreeg, ja? Hoelang heeft die vreugde geduurd? Hoeveel seconden? Minuten?

Uiteindelijk had je genoeg van alles wat je had gekregen — waar of niet? — en binnen de kortste keren ging je weer op zoek naar iets anders. Begrijpen dat dit zo is, is veel waardevoller dan de Schrift bestuderen, want wat heb je daar nu aan als je dít niet hebt begrepen? Wat heeft het voor zin als je niet begrijpt wat het betekent om te leven, vrij te zijn, spiritueel?

Zo zat die dorpeling dus de hele dag onder zijn boom, zijn diamant stevig vastklemmend, en hij raakte diep in gedachten verzonken. Tegen de avond keerde hij terug naar de plek waar de sannyasin zat te mediteren, en gaf hem de diamant terug.

‘Ik ben erachter gekomen dat dit toch niet is waar ik naar op zoek ben,’ zei hij. ‘Maar mag ik u om nog één gunst vragen?’

‘Wat dan?’

‘Zou u mij die innerlijke rijkdom kunnen schenken, waardoor u in staat bent zo gemakkelijk iets weg te geven, terwijl u de rijkste man van de wereld had kunnen zijn?’

DEEL EEN

Nu is het moment

*Kun je je voorstellen hoe bevrijdend het is
om nooit meer gedesillusioneerd te raken,
nooit meer teleurgesteld te zijn?
Je nooit meer in de steek gelaten,
nooit meer afgewezen te voelen?
Wil je ontwaken?
Wil je gelukkig zijn?
Wil je vrij zijn?
Daarvoor is maar één recept:
laat alle onware ideeën vallen.*

De goddelijke vlam van ontevredenheid

Vroeg of laat ontwaakt er in ieder menselijk hart het verlangen naar heiligheid, spiritualiteit, God of hoe je het ook wilt noemen. Mystici zeggen dat het goddelijke ons overal omringt, binnen handbereik is en ons leven zinvol, mooi en rijk zou kunnen maken — als we het maar konden zien. Maar kijk eens naar het verdriet overal, de eenzaamheid, angst, verwarring, conflicten in het hart van de mensen, zowel innerlijk als uiterlijk.

Heb je ooit genoeg gehad van het leven, doodziek van steeds het hoofd te moeten bieden aan angst en zorgen, moe van het gebedel, uitgeput door hulpeloos heen en weer geslingerd te worden tussen hebzucht en verslaving?

Heb je ooit gevoeld hoe volstrekt zinloos het is om te studeren voor een diploma, een baan te zoeken, om je vervolgens neer te leggen bij een leven van een en al sleur? Of, als je veel wilde bereiken, door alles wat je najaagde een leven vol emotionele narigheid moest accepteren?

Als dat zo is — en is er ook maar één mens bij wie dat niet zo is? —, dan is de goddelijke vlam van ontevredenheid in je hart ontbrand. Nu is het moment daar om die aan te wakkeren voordat hij door de dagelijkse sleur van het leven weer uitdooft. Nu is het Heilige Seizoen aangebroken waarin je simpelweg

de tijd moet vinden om je leven in ogeschouw te nemen en de vlam, terwijl je blijft kijken en je je door niets laat afleiden, steeds groter laat worden.

Zoek in jezelf

In tegenstelling tot wat je cultuur en je godsdienst je hebben geleerd, is er niets, maar dan ook helemaal niets in de wereld wat jou gelukkig kan maken. Zodra je dit inziet, ga je niet meer van de ene baan naar de andere, van de ene vriend of geliefde naar de volgende, van de ene plek, spirituele techniek of goeroe naar de andere. Niets van dat alles kan je ook maar een seconde gelukkig maken. Het kan je alleen maar een tijdelijk genot geven: een vreugde waarvan de intensiteit aanvankelijk toeneemt, maar die verandert in verdriet als je haar kwijtraakt of uitmondt in verveling als je je eraan vast blijft klampen.

Denk maar aan de talloze mensen en dingen waar je in het verleden zo blij van werd. Wat is daarmee gebeurd? Elke keer draaide het weer uit op een lijdensweg of op verveling, nietwaar? Het is cruciaal om dit te begrijpen, want anders is er geen sprake van dat je ooit het Koninkrijk der Vreugde zult vinden. Zoek in je hart, want daar zul je iets vinden waardoor je dit gaat zien: een flikkerende vlam van teleurstelling, van ontevredenheid. Als dat vuurtje wordt opgestookt, zal het tot een razende bosbrand opblazen en heel die denkbeeldige wereld waarin je leeft in de as leggen, terwijl voor je verwonderde ogen het koninkrijk zal opdoemen waarin je tot je verbazing altijd hebt geleefd.

Mensen hebben slechts een vaag idee van wat het is dat ze zoeken. Ze lezen boeken en gaan te rade bij

goeroes in een poging aan de weet te komen wat ze moeten doen om dat vage iets, *Heiligheid* of *Spiritualiteit* genoemd, te bereiken. Ze nemen hun toevlucht tot allerlei methoden, technieken, spirituele oefeningen en benaderingen. En na jaren van vruchteloos streven zinkt de moed hun in de schoenen en vragen ze zich af wat er nu mis is gegaan. Meestal geven ze zichzelf de schuld. 'Als ik die technieken nu maar regelmatig had beoefend,' denken ze, of: 'Als ik er maar wat meer bovenop had gezeten, meer toegewijd was geweest, dan zou het me misschien gelukt zijn.' Maar *wat* zou hun dan gelukt zijn? Ze hebben geen duidelijk idee van wat het heilige of de verlichting die ze nastreven in feite is, maar wat ze wel zeker weten, is dat ze nog steeds geen gelukkig leven leiden. Nog steeds maken ze zich zorgen, zijn ze onzeker en bang; rancuneus, hebzuchtig, eerezuchtig en spannen mensen voor hun karretje. En voor de zoveelste keer storten ze zich met hernieuwde kracht op wat zij denken dat ze moeten doen om te veranderen en hun doel te bereiken.